

בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ

סֵדֵר

לְמוֹד יוֹמֵי יְרוּשָׁלַיִם

בְּנִקּוּד מְלֵא

הוֹצָאָה מִיַּחַדָּת בְּעֶבְרֵת חֲסִידֵי בְּרַסְלָב תַּלְמוּדֵי חֵיכַל הַקֹּדֶשׁ

שְׁלוֹמוּדִים עַל פִּי הַדְרָכָת

מִרְן מוֹהֲרָא"ש שְׁלִיט"א

הַמְעוֹרָר לְלַמֵּד עַל פִּי סֵדֵר הַדָּרֵךְ הַלְמוּד שֶׁל רַבְּנֵי הַקְּדוּשׁ מוֹהֲר"ן זי"ע

לְהִיּוֹת בְּכֹל חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן כ"ח; ע"ו)

מִסְכַּת בְּרָכוֹת דְּפִים ס"ז – ס"ח

מִסְכַּת פֵּאָה דְּפִים א' – ה'

לְמוֹד לְיוֹמֵי שְׁבוּעַ פְּרִשַׁת בְּלֶק

א' תַּמְנוּז – ז' תַּמְנוּז

שְׁנַת תשע"ד

יום ראשון – א' תמוז

[דף ס"ז ע"א]

הַלְכָה ה'

מתני' חייב אדם לקרף על הרעה בשם שהוא מכרף על המוכה. שנאמר (דברים ז): **וְאָהַבְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ. בְּכָל לִבְבְּךָ – בְּשֵׁנֶי יִצְרִיךָ, בְּיֹצֵר טוֹב וּבְיֹצֵר רָע. בְּכָל נַפְשְׁךָ – אֲפִילוּ נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ. בְּכָל מְאֹדְךָ – בְּכָל מוֹזְנְךָ.**

דבר אחר: **בְּכָל מְאֹדְךָ** – בְּכָל מִידָה וּמִידָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ, בְּפֶל תְּוִי מוֹדָה לוֹ מְאֹד מְאֹד.

לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח שהוא מכיון כנגד בית קדשי הקדשים. ולא יכנס להר הבית במקלו, ובמנעלו,

ובאפונדתו, ובאבך שעל רגליו, ולא יעשנו קפנדריא. ורקיקה – מקל וחומר.

כל חותמי הברכות שהיו במקדש – היו "מן העולם". ומשקלקלו המינים, ואמרו אין עולם אלא זה – התקינו שיהו אומרים: "ברוך אתה ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם" להוציא מלב המינים.

והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חבירו בשם, שנאמר (רות ב): והנה בעז בא מבית לחם, ויאמר לקוצרים: ה' עמכם. ואומר (שופטים ו): ה' עמך גבור החיל. ואומר (משלי כג): אל תבזו פי זקנה אפך. ואומר (תהילים קיט): עת לעשות לה' הפרו תורתך. רבי נתן אומר: הפרו תורתך, עת לעשות לה'.

גמרא רבי ברכיה בשם רבי לוי: על שם (תהילים צב) ואתה מרום לעלם ה' – לעולם ידך על עליונה. בנחה שבועולם, מלך בפער ודם יושב ודן. כשהוא נותן דימום – הכל מקלסין אותו. וכשהוא נותן ספקולה – הכל מרנגנים אחריו. למה? ששטף בדינו. ואתה מרום לעלם ה' – לעולם ידך על עליונה.

רַבִּי הוֹנָא בְּשֵׁם רַבִּי אֲחָא: (תהילים קא) לְדוֹד מְזֻמּוֹר, חֶסֶד וּמִשְׁפָּט
אֲשִׁירָה, לֵךְ ה' אֲזַמְרָה. אָמַר דָּוִד לְפָנָי תִּקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִם
חֶסֶד אֶתָּה עוֹשֶׂה עִמִּי – אֲשִׁירָה. וְאִם מִשְׁפָּט אֶתָּה עוֹשֶׂה עִמִּי –
אֲשִׁירָה. בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף – לֵה' אֲזַמְרָה.

אָמַר רַבִּי תַנְחוּמָא בֶּן יְהוֹנָדָה: (תהילים נו) בְּאֱלֹהִים אֶהְלֵל דְּבַר,
בְּה' אֶהְלֵל דְּבַר. בֵּין עַל מַדּוֹת הַדִּין בֵּין עַל מַדּוֹת הַרְחָמִים –
אֶהְלֵל דְּבַר.

וּרְבִנּוּן אָמְרִין: (תהילים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא.
צָרָה וַיִּגְזֹן אֲמָצִיא וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא. בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף – וּבִשְׁם ה'
אֶקְרָא.

אָמַר רַבִּי יוֹדֵן בֶּן פִּילָה: הוּא שְׂאִיב אָמַר (איוב כ): ה' נָתַן וְה'
לָקַח, יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ. כְּשֶׁנָּתַן – בְּרַחֲמִים נָתַן. וּכְשֶׁלָּקַח –
בְּרַחֲמִים לָקַח. וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא כְּשֶׁנָּתַן – לֹא נִמְלָךְ בְּבְרִיָּה. וּכְשֶׁלָּקַח
– נִמְלָךְ בְּבֵית דִּינּוּ.

אמר רבי אלעזר: כל מקום שנאמר 'וה' – הוא ובית דינו. בגין
 אב שבכולם – (דברי הימים ב, יח) 'וה' דיבר עליך רעה.

עשה מאהבה, ועשה מיראה. עשה מאהבה, שאם באת לשנוא –
 דע פי אפה אוהב, ואין אוהב שונא! עשה מיראה, שאם באת
 לבעט – דע שאפה ירא, ואין ירא מבעט!

שבועה פרושין הן: פרוש שויכמי, ופרוש ניקפי, ופרוש קיזאי,
 פרוש מה הנכני, פרוש אדע חוכתי ואעשנה, פרוש יראה, פרוש
 אהבה.

פרוש שויכמי – טעין מצוותא על ביתפא. פרוש ניקפי – אקיף לי
 ואנא עביד מצוה. פרוש קיזאי – עביד תדא חובה ותדא מצוה,
 ומקוץ תדא בתדא. פרוש מה הנכנייה – מאן דאית לי מה נא מנכי
 עביד

[דף ס"ז ע"ב]

מצוה. פרוש אדע חוכתי ואעשנה – הי דא חוכתה עבדית,
 דאעבד מצוה כוותה. פרוש יראה – כאיוב. פרוש אהבה –
 כאברהם. אין לך חביב מפולם, אלא פרוש אהבה כאברהם.

אֲבָרְהָם אָבִינוּ עָשָׂה יֵצֵר הָרַע – טוֹבו! דְּכַתִּיב (נחמיה ט): וּמִצָּאתָ
אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ. אָמַר רַבִּי אֲחָא: וְהַפְסִיד? אֵלָּא, וְכָרוֹת
עֲמוּ הַבְּרִית וְהַחֲסֵד וְגו' (שם). אֲבָל דָּוֵד לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ
וְהִרְגוּ בְלִבָּבוֹ. מָאֵי טַעְמָא? וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי (תהילים קט).

רַבִּי עֲקִיבָא הָוָה קָיִים מִיִּתְדוֹן קוּמֵי טוֹנוֹסְטְרוֹפּוּס הָרִשָּׁע. רַחֲתֵת
עָנְתָהּ דְּקָרִית שְׁמַע. שְׂרִי קָרִי קָרִית שְׁמַע. וְגַחְוָּ. אָמַר לִיה: סְבֵא!
אֵי הָרַשׁ אַתָּה, אֵי מְבַעַט בִּיִסוּרִין אַתָּה! אָמַר לִיה: תִּיפַח רֹחִיָּה
דְּתַהוּא גְבָרָא! לֹא הָרַשׁ אָנָּא, וְלֹא מְבַעַט בִּיִסוּרִין אָנָּא. אֵלָּא כָּל
יוֹמֵי קָרִיתִי פָּסוּק זֶה, וְהֵייתִי מִצְטַעֵר וְאוֹמֵר: אֵימַתִּי יְבוֹאוּ שְׁלִשְׁתָּן
לְיָדַי! וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל
מְאֹדְךָ (דברים ו). רַחֲמֵתִיָּה בְּכָל לְבִי. וְרַחֲמֵתִיָּה בְּכָל מְמוֹנֵי. וּבְכָל
נַפְשִׁי לֹא הָוָה בְּדִיק לִי. וְכַדוֹן דְּמִטַּת בְּכָל נַפְשִׁי, וְהַגִּיעָה זְמוֹן קָרִית
שְׁמַע, וְלֹא אֶפְלָגָא דְעֵתִי, לְפּוּם כֵּן אָנָּא קָרִי וְגַחְוָּ! לֹא הַסְפִּיק
לוֹמֵר, עַד שְׁפָרְחָה נִשְׁמַתּוּ.

נְחֻמְיָה עֵימָסוֹנֵי שִׁימֵשׁ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה,
וְלָמְדוּ אֶתֵּים וְגַמִּים רִיבּוּיִין, אֲכִין וְרַקִּין – מִיעוּטִין. אָמַר לִיה: מַהוּ

הוא הִתְנַן דְּכַתִּיב (דברים ו): אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא! אָמַר לִיה: אוֹתוֹ וְאֵת תּוֹרָתוֹ¹.

פִּיִּסְקָא. לֹא יִקַּל אָדָם אֶת רֵאשׁוֹ וְכוּ'. תְּנִי: הַמְטִיל מַיִם – הָרִי זֶה הוֹפֵךְ פָּנָיו כְּלָפֵי צְפוֹן. הַמִּיִּסָּךְ אֶת רַגְלָיו – הָרִי זֶה הוֹפֵךְ פָּנָיו כְּלָפֵי דְרוֹם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: הֵדָא דְאָמַר מִתְּנִיתָא – מִן הַצּוֹפִים וְלִפְנֵימִים. רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: בְּכָל מְקוֹם, וּבְלֶבֶד בְּמְקוֹם שְׂאִין שָׁם בּוֹתֵל.

תְּנִי: הַמִּיִּסָּךְ אֶת רַגְלָיו – לֹא יִתֵּן פָּנָיו לְמִזְרַח וְאַחֲרָיו לְמַעְרָב, אֲלֵא לְצַדְדֵינָן. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: בְּשַׁעַת הַמְקַדָּשׁ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: מִן הַצּוֹפִים וְלִפְנֵימִים. רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: בְּכָל מְקוֹם, וּבְלֶבֶד בְּמְקוֹם שְׂאִין בּוֹ בּוֹתֵל.

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: נִכְנַסְתִּי אַחֲרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לְרֵאוֹת הַמַּעֲשָׂה. אָמַר לוֹ, מַה רְאִיתָה? אָמַר לָהֶן: רְאִיתִיו יוֹשֵׁב וְצִידוֹ כְּלָפֵי מַעְרָב, וְלֹא פִירַע עַד שְׂיִשְׁב. וְלֹא יָשַׁב עַד שְׂשַׁפְשַׁף. וְלֹא קִינַח בְּיָמִין אֲלֵא בְּשִׂמּוֹאל.

¹ לומדי התורה (מפרשים).

אף שְׁמֵעוֹן בֶּן עֲזַאי הָיָה אוֹמֵר בֶּן: נִכְנַסְתִּי אַחַר רַבֵּי עֲקִיבָה לְרֵאוֹת אֶת הַמַּעֲשָׂה. אָמְרוּ לוֹ מַה רָאִיתָה וְכוּ'.
תְּנִי: לֹא יִכְנַס אָדָם בְּהַר הַבַּיִת בְּמִנְעָלוֹ, וּבְאֶבֶק שְׁעַל רִגְלָיו, וּמַעוֹתָיו צְרוּרִין בְּסִדְנֹו, וְאַפּוֹנְדָתוֹ עָלָיו מִכְּחוּץ. מַה טַּעַם? (קֹהֶלֶת

ד) שְׁמֹור רִגְלֶךָ כַּאֲשֶׁר תִּלְךָ אֶל בַּיִת הָאֱלֹהִים.

רַבֵּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרִי הוּא אוֹמֵר (אסתר ד) וַיָּבֹא עַד לְפָנַי שְׁעַר הַמֶּלֶךְ, כִּי אֵין לְבֹא אֶל שְׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ שָׂק. אָמַר: לְפָנַי לִיחָה סְרוּחָה כּוּ, עַל אַחַת פְּמָה וְכַמָּה לְפָנַי שְׁעַר הַמְּקוֹם.

לֹא יַעֲשֶׂנוּ קַפְנִדְרִיא, וְרִקִּיקָה מִקַּל וְחוֹמֵר. מַה אִם נַעֲלִיחָ שְׁהוּא שֶׁל כְּבוֹד – אֶת אוֹמֵר אָסוּר. רִקִּיקָה שְׁהוּא שֶׁל בְּזִיזוֹן – לֹא כָּל שָׁבֵן.

תְּנִי: לֹא הָיוּ עוֹנִיִן אָמֵן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. מַה הָיוּ אוֹמְרִים? "כְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד". מְנַיִן שְׁלֹא הָיוּ עוֹנִיִן אָמֵן בְּמִקְדָּשׁ? תִּלְמוּד לּוֹמֵר (נַחֲמִיָּה ט): קוֹמוּ בָּרְכוּ אֶת ה' וְגו'. מְנַיִן עַל

כל ברכה וברכה? תלמוד לומר (שם): ומרומם על כל ברכה ותהלה.

אמר רבי יהושע דרומי: שלשה דברים גזרו בית דין שלמון, והסבים בית דין שלמעלן עמהן. ואילו הן: חרמה של יריחו, ומגילת אסתר, ושאילת שלום בשם.

חרמה של יריחו – (יהושע ז, יא) חטא ישראל. ולא יהושע גזר? אלא מלמד שהסבימו בית דין שלמעלן עמהן.

מגילת אסתר (אסתר ט) קימו וקבלו וגו'. רב אמר: וקבל בתיב, מלמד שהסבימו.

ושאילת שלום בשם. – (רות ב) והנה בעז בא מבית לחם. ומנין שהסבימו בית דין שלמעלן עמהן? תלמוד לומר (שופטים, ו): וירא אליו מלאך ה' ויאמר אליו ה' עמך גבור החיל.

רבי אבון בשם רבי יהושע בן לוי: אף הפעשרות. שנאמר (מלאכי ג, ט): הביאו את כל המעשר וגו'. מהו עד בלי דיי? רבי יוסי בר

שְׁמַעוֹן בֶּר בָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: דְּבַר שְׂאֵי אֶפְשָׁר לוֹ לֵאמֹר דֵּי –
הוּא בְּרַכָּה.

רַבִּי בְּרַכְיָה וְרַבִּי חֵלְפוֹ וְרַב אַבָּא בֶר עִילָאִי

[דף ס"ח ע"א]

בְּשֵׁם רַב: עַד שְׂיִבְלוּ שְׁפִתוֹתֵיכֶם מִלֹּמֶר: "דֵּיִינוּ בְּרַכּוֹת דֵּיִינוּ
בְּרַכּוֹת".

(משלי כג) **אַל תִּבּוֹז כִּי זָקְנָה אַמְדָּךְ.** אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶר בּוֹן: אִם
נִתְיַשְׁנוּ דְבָרֵי תוֹרָה בְּפִיד – אַל תִּבּוֹזָה עֲלֵיהֶן. מַה טַּעְמָא? וְאַל
תִּבּוֹז כִּי זָקְנָה אַמְדָּךְ.

אָמַר רַבִּי זְעִירָא: אִם נִזְדַּקְנָה אוֹמְדָךְ – עֲמוּד וְגוֹדְרָה, בְּשֵׁם
שְׁעִשָׁה אֶלְקָנָה, שְׁתֵּיהּ מְדַרְיָךְ אֶת יִשְׂרָאֵל לְפַעְמֵי רְגָלִים. הֲדָא הוּא
דְּכַתִּיב (שְׁמוּאֵל א', א): וְעָלָה הָאִישׁ מֵעִירוֹ וְגו'.

(תהילים קיט) **עת לעשות לה' הפרו תורתך. רבי נתן מפרס קראי, הפרו תורתך, עת לעשות לה'.**

רבי חלקיה בשם רבי סימון: העושה תורתו עתים – הרי זה מיפר ברית. **מה טעמא? הפרו תורתך, עת לעשות לה'.**

תני: רבי שמעון בן יוחאי אומר: אם ראית את הבריות שנתייאשו ידיהן מן התורה מאד – עמוד והתחוק בה, ואתה מקבל שכר כולם. **מאי טעמא? הפרו תורתך, עת לעשות לה'.**

הלל תזקן היה אומר: בשעה דמכנשין – בדר. ובשעה דמבדרין – כנוש.

וכן היה הלל אומר: אם ראית את התורה שהיא חביבה על ישראל והכל שמהין בה – בדר. ואם לאו – כנוש!

אמר רבי אלעזר: מה תתינוק תזה – צריך לינק בכל שעה שביום, כך כל אדם שבישראל – צריך ליגע בתורה בכל שעות שביום.

רַבִּי יוֹנָה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶן גְּזִירָה: כָּל פִּיטְטִיא – בִּישׁוּן, וּפִיטְטִיא
דְּאוּרֵייתָא – טְבִין. כָּל כְּדַבֵּיא – בִּישׁוּן, וְכְדַבֵּיא דְּאוּרֵייתָא –
טְבִין.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בְּמַגִּילַת הַסִּידִים מָצְאוּ כְּתוּב: יוֹם
תַּעֲזֹבֵנִי, יָמִים אֶעֱזָבְךָ. לְשָׁנִים שִׁיבְּעוּ, אֶחָד מִמְּבָרֵיא, וְאֶחָד
מִצִּיפּוּרִין, וּפְגַעוּ זֶה בְּזֶה בְּחֻדָּא מִשְׁכַּנָּא. לֹא הִסְפִּיקוּ לְפָרוּשׁ זֶה
מִזֶּה עַד שֶׁחָלַף זֶה מִיֵּל וְזֶה מִיֵּל – נִמְצְאוּ רְחוּקִין זֶה מִזֶּה שְׁנֵי
מִיָּלִין. וְאִשָּׁה שֶׁהִיְתָה יוֹשֶׁבֶת וּמְמַתְנֶת לְאִישׁ, כָּל זְמַן שֶׁהִיְתָה
בְּדַעְתּוֹ לְהִינְשֵׂא לָהּ – הִיְתָה יוֹשֶׁבֶת וּמְמַתְנֶת לוֹ. בִּיּוֹן שֶׁהַפְּלִיג
דַּעְתּוֹ מִמִּנְהָ – הִיא הִיְתָה הוֹלֶכֶת וְנִשְׂאת לְאַחֵר.

תַּנִּי בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר: אֵין לָךְ אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה מֵאָה
מִצְוֹת בְּכָל יוֹם! קוֹרָא אֶת שְׁמַע – וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ, וְלֹאֲחֵרֶיהָ, וְאוֹכֵל
אֶת פֶּתוֹ – וּמְבָרֵךְ לְפָנֶיהָ וְלֹאֲחֵרֶיהָ, וּמִתְפַּלֵּל שְׁלֹשָׁה פְּעָמִים שֶׁל
שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵת. וְחוֹזֵר וְעוֹשֶׂה שְׂאָר מִצְוֹת – וּמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן.

וּכְן הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין לָךְ אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל שְׂאִין הַמִּצְוֹת
מִקִּיפּוֹת אוֹתוֹ. תְּפִילִין בְּרֵאשׁוֹ, וְתְפִילִין בְּזֵרוּעוֹ, וּמִזוּזָה בְּפֶתְחוֹ,
מִלָּה בְּבִשְׂרוֹ, אַרְבַּע צִיצִיּוֹת בְּטִלְתּוֹ מִקִּיפִין אוֹתוֹ. הוּא שְׂדוּד

אמר (תהילים קיט): **שבע ביום הללתיך על משפטי צדקה**. וכן הוא אומר (תהילים לד): **חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם**.

נכנס למרחץ, ראה את עצמו ערום, אמר: **אוי לי שאני ערום מן המצות**. בין שהביט במילה שלו – התחיל לקלם לתקדוש ברוך הוא: **למנצח על השמינית מזמור לדוד** (תהילים יב).

אמר רבי אלעזר בשם רבי הנינא: תלמידי חכמים – מרבים שלום בעולם. מה טעם? (ישעיה נד) **וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך**.

הדרן עלך הרוצה וחסלת מסכת ברכות

בריך רחמנא דסייען מריש ועד פען

הדרן עלך מסכת ברכות והדרן עלן, דעתן עלך מסכת ברכות ודעתן עלן, לא נתנשי מנף מסכת ברכות ולא תתנשי מנן, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: (ג' פעמים) יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא:

חנינא בר פפא. רמי בר פפא. נחמן בר פפא. אחאי בר פפא. אבא מרי בר פפא. רפרם בר פפא. רכיש בר פפא. סורחב בר פפא. אדא בר פפא. דרו בר פפא:

הַעֲרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרַתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפוֹת עַמְךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כְּלָנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ וְצִאֲצֵאֵי עַמְךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרַתְךָ: מֵאִיבֵי תַחֲכַמְנֵי מִצּוֹתֶיךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לִבִּי תָמִיד בְּחֻקֶיךָ, לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֲשַׁפַּח פְּקוּדֶיךָ, כִּי כִּם חִיֵּיתֵנִי: בְּרוּךְ אַתָּה יי, לְמַדְנֵי חֻקֶיךָ: אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֵלָה וְעַד:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשַׁמְתָּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְבָּר, וְלֹא שַׁמְתָּ חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׁאֲנוּ מְשֻׁכְּמִים וְהֵם מְשֻׁכְּמִים. אָנוּ מְשֻׁכְּמִים לְדַבְּרֵי תוֹרָה, וְהֵם מְשֻׁכְּמִים לְדַבְּרֵים בְּטָלִים. אָנוּ עֲמָלִים וְהֵם עֲמָלִים. אָנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רְצִים לְחַיֵּים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אָנוּ רְצִים וְהֵם רְצִים. אָנוּ רְצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רְצִים לְבָאָר שַׁחַת, שְׁנֹאֲמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֵם לְבָאָר שַׁחַת, אֲנִשִּׁי דָמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ מֵיָהֶם, וְאֲנִי אֲבַטַּח בְּךָ:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵי, כְּשֵׁם שְׁעִזְרַתֵּנִי לְסִיִּים מְסַכֶּת בְּרֻכּוֹת, כֵּן תַּעֲזְרֵנִי לְהַתְּחִיל מְסַכְּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרֵים וְלְסִיִּים, לְלַמּוֹד וּלְלַמֵּד לְשִׁמּוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דְּבָרֵי תַלְמוּד תוֹרַתְךָ בְּאַהֲבָה:

וְיִכּוֹת כָּל הַתַּנְּאִים וְאֲמוּרָאִים וְתַלְמִידֵי חֻכְמִים, יַעֲמוּד לִי וּלְזַרְעִי, שְׁלֹא תִמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זָרַע וְזָרַע זָרַע עַד עוֹלָם.

וְתַתְּקִים כִּי, בְּהַתְּחִלְךָ תִּנְחָה אֶתְךָ, בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמַר עֲלֶיךָ, וְהִקְיֹצוֹת הִיא תְּשִׁיחֶךָ: כִּי כִי יִרְבוּ יְמֵיךָ, וְיִוְסִיפוּ לְךָ שָׁנוֹת חַיִּים: אֲוִרְךָ יָמִים בִּימִינְךָ, בְּשִׁמְאֵלָה עֶשֶׂר וְכָבוֹד: יי עַז לְעַמּוֹ תִתֵּן, יי יְכַרְךָ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

יום שלישי – ג' תמוז

מסכת פאה

אלו

דברים שאין להן שעור, הפיאה, והבפורים, והראיון, וגמילות חסדים, ותלמוד תורה.

אלו דברים שאדם אוכל מפרותיהן בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא: כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והקבאת שלום בין אדם לחבירו, ותלמוד תורה – בנגד כולן.

גמרא רבי בנימין בר לוי אמר: רבי יצחק ורבי אימי הוון יתיבין מקשיי: למה לא תנינן תרומה עמהון? אמר רבי אימי: מפני הפחלוקת. אמר רבי יוסי: אדם עושה כל שדהו ביפורים, ואין אדם עושה כל שדהו תרומה.

התיבון: הרי הוא אומר פיאה, והרי אין אדם עושה כל שדהו פיאה ותניתה! אמר רבי יוסי: קצירת שיבולת הראשונה – דומה

למירווחו. עד שלא קצר שיבולת הראשונה – לא נתחייבה שדהו
פיאה. משקצר שיבולת הראשונה – נתחייבה כל שדהו פיאה.
ביקש לעשות כל שדהו פיאה – עושה! ברם הכא, עד שלא
נתמרח הכרי – לא נתחייב כריו תרומה. נתמרח, ביקש לעשות
כל כריו תרומה – אינו עושה! דתנינן תמן: האומר: כל גורני
תרומה, וכל עיסתי חלה – לא אומר כלום עד שישיר מקצת.

שיבולת הראשונה מהו שתהא חייבת בפיאה? איפשר לומר כן?
היא חייבה כל שדהו פיאה, והיא חייבת בפיאה!

קצר שיבולת הראשונה ונשרפה, מהו שיהא צריך לקצור פעם
שנייה? נשמעינה מן הדא: קצר חצייה, ומכר חצייה. ומכר – מה
שקצר. קצר חצייה, והקדיש מה שקצר – נותן מן המשוואר על
הכל. והקדיש לאו בשרוף הוא!

[דף א' ע"ב]

הדא אמרה: קצר שיבולת הראשונה ונשרפה – אינו צריך לקצור
פעם שנייה.

בילה את שדהו, את אמר: "חזרה פיאח לעמרין". מהו שתחזור פיאח לקצירת שיבולת הראשונה? אמר רבי יוסי: גילף פיאח עומרין מפיאת קמה, מה פיאח קמה – לא חזרה קמה לקצירת שיבולת הראשונה. אף פיאח עומרין – לא תחזור פיאח לקצירת שיבולת הראשונה.

הפיאח – יש לה שיעור מלמטון ואין לה שיעור מלמעלן. **הביפורים וראיון** – אין להם שיעור לא מלמעלן ולא מלמטון. אית תני תנא: הפיאח והביפורים והראיון – אין להם שיעור, לא למעלן ולא למטון. מה נפיק מן ביניהון? והן חד מן ששים. מן דמר דפיאח יש לה שיעור מלמטון, ואין לה שיעור מלמעלן מה שנתן נתן, חזר והוסיף – תייב במעשר עד שעה שישלים. מאן דמר הפיאח והביפורים והראיון אין להן שיעור לא מלמעלן ולא מלמטון, מה שנתן – כבר נפטר. חזר והוסיף – תייב במעשרות.

רבי ברכיה בעי: ולמה לא תנינן עפר סוטה? ולמה לא תנינן אפר פרה? ולמה לא תנינן רוק יבמה? ולמה לא תנינן דם ציפור של מצורע? לא אתינן מתניתין, אלא דברים שהוא מוסיף עליהן, ויש בעשייתן מצוה. אלו, אף על פי שהוא מוסיף עליהן –

יוֹם רְבִיעִי - ד' תמוז

[דף ב' ע"א]

איז בעשייתן מצוה.

וְהַרְיָאוּן. מִתְנִיתוּן - בְּרֵאִית פְּנִים. אָבֵל בְּרֵאִית קֶרֶבַן - יֵשׁ לָהּ
שִׁיעוּר. וְאַתְיִיא בְּיֵי דְמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מָעָה פְּסָף שְׁתֵּי פְּסָף - דְּבַר
תּוֹרָה.

תָּנָא רַבִּי יֵסָא קוּמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: רְאִייה - כֹּל שְׁהוּא, חֲכָמִים הֵן
שְׁאַמְרוּ: מָעָה פְּסָף שְׁתֵּי פְּסָף. אָמַר לֵיהּ: וַיֵּשׁ בֶּן זוֹ? אָמַר רַבִּי
יוֹנָה: וְכֹל הַשִּׁיעוּרִין לֹא חֲכָמִים הֵן שְׁנַתְּנוּ? כּוֹזֵית מִן הַפֶּת וְכוֹזֵית
מִן הַנְּבִילָה, וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשְּׂרִין! לָא אַתְיִיא מִישָׂאוּל אֲלָא כְּהָדָא
דְּתַנִּי רַבִּי הוֹשְׁעִיא: לֹא יֵרְאוּ פְּנֵי רִיקָם (שְׁמוֹת כג, טו), אֲפִילוּ כֹּל
שְׁהוּא. חֲכָמִים הֵן שְׁאַמְרוּ: מָעָה פְּסָף שְׁתֵּי פְּסָף. וְקָשִׁיא מִן דּוּ,
כִּמְד לְדַבֵּר תּוֹרָה הוּא? חֲכָמִים הֵן שְׁנַתְּנוּ כּוֹזֵית מִן הַפֶּת, וְכוֹזֵית
מִן הַנְּבִילָה, וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשְּׂרִין.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: רבי יוחנן כדעתיה. דרבי יוחנן אמר:
 כל השיעורין – הלכה למשה מסיני. דו אמר: מעה כספ שתי כספ
 – דבר תורה!

דרבי הושעיא כדעתיה, דרבי הושעיא אמר: האוכל איסור בזמן
 הזה – צריך לרשום עליו את השיעורין, שפא יעמוד בית דין
 אחר וישנה עליו את השיעורין, ויהיה יודע מאי זה שיעור אכל.

אמרי: חזר ביה רבי יוחנן מן הדא. רבי יונה ורבי יוסי תרווייהון
 אמרי: לא חזר ביה! ועוד מן הדא דאמר רבי לא בשם רבי אמי:
 איתפלגון חוקיה ורבי יוחנן. חוקיה אמר: אדם חולק את חובתו
 לשתי בהמות. רבי יוחנן אמר: אין אדם חולק את חובתו לשתי
 בהמות. אלא צריך ליהא בידו שתי כספ לכל אחת ואחת.

רבי שמעון בן לקיש בשם חוקיה: אדם טופל בהמות לבחמה,

[דף ב' ע"ב]

ואין אדם טופל מעות למעה. היך עבידא? היו לפנינו עשר
 בהמות והקריב חמש ביום טוב הראשון, והמותר מהו שידחה
 ליום טוב אחרון? רבי קריספא אמר: איתפלגון רבי יוחנן ורבי

שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ. חַד אָמַר: דּוֹחָה. וְחֶרְנָא אָמַר: אֵינּוּ דּוֹחָה. וְלֹא יִדְעִין מֵאַן אָמַר דָּא, וּמֵאַן אָמַר דָּא.

אָמַר רַבִּי זְעִירָא: נְפָרֵשׁ מִלִּיהוֹן דְּרַבְּנָן מִן מִלִּיהוֹן. דְּרַבִּי יוֹחָנָן דּוֹ אָמַר: אָדָם טוֹפֵל מְעוֹת לְמְעוֹת, וְאִין אָדָם טוֹפֵל בְּחַמּוֹת לְבְּחָמָה – הָוִי: דּוֹ אָמַר דּוֹחָה. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ דּוֹ אָמַר: אָדָם טוֹפֵל בְּחָמָה לְבְּחָמָה וְאִין אָדָם טוֹפֵל מְעוֹת לְמְעָה – הָוִי: דּוֹ אָמַר: אֵינּוּ דּוֹחָה.

אַתָּא שְׁמַעוֹן בְּרַ וְוה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, לְעוֹלָם הוּא מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ וְדוֹחָה אֵת יוֹם טוֹב עַד שְׁיֵאמַר: "אִין בְּדַעְתִּי לְהוֹסִיף".

וּגְמִילוֹת חֶסְדִּים. הָדָא דְתִימַר – בְּגוֹפּוֹ. אֲכָל בְּמִמוֹנֵי – יֵשׁ לוֹ שִׁיעוֹר. וְאַתֵּיִא בְּיֵי דְמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן חֲנִינְא: נִמְנֵוּ בְּאוֹשָׁא, שְׁיִחָא אָדָם מְפָרִישׁ חוֹמֶשׁ מִנְכֶסֶיו לְמַצּוֹת.

עַד הֵיכָן? רַבִּי גְמִלְיָאֵל בֶּן אֵינִינְיָא וְרַבִּי אַבָּא בְרַ פְּהֵנָא. חַד אָמַר: עַד כְּדֵי תְרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְחֶרְנָה אָמַר: כִּפְדָּא אֵת הִ' מִהוֹנָךְ וּמִרְאֵשִׁית כָּל תְּבוּאַתְךָ.

רבי גמליאל בן אייביןא בעא קומי רבי מנא: מה? חומש בכל שנה ושנה, לחמש שנים הוא מפסיד בולא! אמר ליה: בתחילה – לקרן. מבאן ואילך – לשכר.

רב הונא אמר: למצות עד שלישי. מהו? לכל המצות עד שלישי, או למצוה אחת? סברין מימר: לכל המצות עד שלישי. רבי אבון אמר: אפי' למצוה אחת.

רב חביבא בשם רבנן דתמן: מהו שלישי? לדמים! היך עבידא? לקח אדם מצוה, וראה אחרת נאה הימנה, עד פמה מטריחין עליו? עד שלישי.

תני רבי ישמעאל: זה אלי ואנוהו. וכי אפשר לו לאדם לננות את בוראו? אלא, אנווה לפניו במצות. אעשה לפניו לולב נאה, סוכה נאה, שופר נאה, ציצית נאה, תפילין נאין.

יוֹם חֲמִישִׁי – ה' תמוז

[דף ג' ע"א]

אָבָא שְׂאוּל אָמַר: אֲדַמָּה לֹא! מַה הוּא – חֲנוּן וְרַחוּם, אָף אֶתְּ –
תְּהֵא חֲנוּן וְרַחוּם.

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי יִשְׁכָּב שְׁעָמַד וְהַחֲלִיק אֶת כָּל נַכְסָיו לְעֲנִיִּים. שְׁלַח לֹא
רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, וְהֵלֵא אָמְרוּ חוֹמְשׁ מִנְּכָסָיו לְמִצּוֹת! וְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל לֹא
קוֹדֵם לְאוֹשָׁא תִּיהָ? רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַבִּי לְוִי: כִּף הִיְתָה
הַלְכָה בְּיָדָם, וְשָׂכְחוּהָ, וְעָמְדוּ הַשָּׁנִיִּים וְהַסְּפִימוּ עַל דַּעַת
הַרְאֵשׁוֹנִים, לְלַמְּדָהּ, שְׁכַל דְּבַר שְׁבִית דִּין נוֹתְנִין נִפְשָׁן עָלָיו – סוּף
הוּא מִתְקַמֵּים, כְּמָה שְׁנֹאֲמַר לְמִשָּׁה מְסִינִי.

וְאִתְּיָא כִּי דְמַר רַבִּי מְנָא: כִּי לֹא דְבַר רַק הוּא מְפָם (דְּבָרִים לֵב).
וְאִם הוּא רַק – מְפָם. לְמָה? שְׂאִין אַתֶּם יְגִיעִין בּוֹ. כִּי הוּא
חֵיבְכֶם. אִימְתִי הוּא חֵיבְכֶם, בְּשַׁעָה שְׂאִתֶּם יְגִיעִין בּוֹ.

רבי תנחומא בשם רב הונא: ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה עשה. את כל אשר צוה אותו משה – אין פתיב כאן, אלא, אשר צוה ה' את משה! אפילו דברים שלא שמע מפי רבו – הסכימה דעתו כמה שנאמר למשה מסיני.

רבי יוחנן בשם רבי בננייה: כאשר צוה ה' את משה עבדו, בן צוה משה את יהושע, ובן עשה יהושע, לא הסיר דבר (יהושע יא). מכל אשר צוה אותו משה – אין פתיב כאן, אלא, את אשר צוה ה' את משה! אפילו דברים שלא שמע מפי רבו – הסכימה דעתו כמה שנאמר למשה בסיני.

רבי יוחנן בשם רבי בנניה, רבי חונה בשם רבי: תורת אמת היתה בפיהו – אפילו דברים ששמע מפי רבו. ועולה לא נמצא בשפתיו – אפילו דברים שלא שמע מפי רבו.

ורבנן אמרין פי ה' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד – אפילו דברים שאת כסיל בהן. ושמר רגלך מלכד. רבי דוסא אמר: מן התוריייה. ורבנן אמרי: מן העבירה. רבי לוי אמר: מן הפזיקין.

אָמַר רַבִּי אֲבָא: אִם נָתַתְּ מִכִּיסְךָ צְדָקָה – תִּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִשְׁמָרְךָ מִן הַפִּיסִין, וּמִן הַזִּמְיוֹת, וּמִן הַהוֹלְגוּלוֹת, וּמִן הָאֲרֻגְנוּיֹת.
מוֹנְבֵי הַמִּלְךָ עֹמֵד וּבִזְבֹּז כָּל נִכְסָיו לְעַנְיִים. שְׁלַחוּ לוֹ קְרוֹבִיו וְאָמְרוּ
לוֹ: אֲבוֹתֶיךָ הוֹסִיפוּ עַל שְׁלַחַן וְעַל שֵׁל אֲבוֹתֶיךָ, וְאֵת בִּיזְבוּגְתָּהּ
אֵת שְׁלֶךְ וְאֵת שֵׁל אֲבוֹתֶיךָ! אָמַר לָהֶן: כָּל שְׂכָן! אֲבוֹתֵי – גְּנוּזוּ
בְּאֶרֶץ, וְאֲנִי – גְּנוּזֵי בְּשָׂמִים. שֶׁנֶּאֱמַר: אֲמַת מֵאֶרֶץ תִּצְמַח וְצִדֵּק
מִשָּׂמַיִם נִשְׁקָף. אֲבוֹתֵי – גְּנוּזוּ אוֹצְרוֹת שְׂאִין עוֹשֵׂינֵי פִירוֹת, וְאֲנִי –
גְּנוּזֵי אוֹצְרוֹת שֶׁהֵן עוֹשֵׂינֵי פִירוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר: אָמְרוּ צְדִיק בִּי טוֹב
בִּי פְּרִי מֵעֲלֵיָהֶם יֹאכְלוּ. אֲבוֹתֵי – כָּנְסוּ בְּמָקוֹם שֶׁהֵיךְ שׁוֹלְטֵת
בוֹ, וְאֲנִי – כָּנְסֵתִי בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הֵיךְ שׁוֹלְטֵת בוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר: צִדֵּק
וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסָאוֹ. אֲבוֹתֵי – כָּנְסוּ מָמוֹן, וְאֲנִי – כָּנְסֵתִי נְפֻשׁוֹת.
שֶׁנֶּאֱמַר וְלָקַח נְפֻשׁוֹת חָכָם. אֲבוֹתֵי – כָּנְסוּ לְאַחֲרִים, וְאֲנִי –
כָּנְסֵתִי לְעַצְמִי. שֶׁנֶּאֱמַר: וְלֶךְ תִּהְיֶה צְדָקָה. אֲבוֹתֵי – כָּנְסוּ בְּעוֹלָם
הַזֶּה, וְאֲנִי – כָּנְסֵתִי לְעוֹלָם הַבָּא. שֶׁנֶּאֱמַר: וְצִדָּקָה תִּצְלֵל מִמּוֹת.
וְלֹא מִיֵּת? אֵלָּא שְׂלֵא יָמוֹת מִיֵּתָה לְעֵתִיד לְבוֹא.

צדקה וגמילות חסדים – שוקלת בנגד כל מצותיה של תורה.
 שהצדקה – נוהגת בחיים, וגמילות חסדים – נוהגת בחיים
 ובמתים. הצדקה – נוהגת לעניים, וגמילות חסדים – נוהגת
 לעניים ולעשירים. הצדקה – נוהגת בממונו של אדם, וגמילות
 חסדים – נוהגת בין בממונו בין בגופו.

רבי יוחנן בר מריא בשם רבי יוחנן, אין אנו יודעין אי זה מהן
 חביב, או צדקה או גמילות חסדים. פשהוא אומר: **וחסד ה'
 מעולם ועד עולם על יראיו וצדקתו לבני בנים, הודא אמרה:**
 שגמילות חסדים חביבה יותר מן הצדקה ותלמוד תורה.

שאלו את רבי יהושע: מהו שילמד אדם את בנו יוונית? אומר
 להם: ילמדנו בשעה שאינה לא יום ולא לילה, דכתיב: **והגית בו
 יומם ולילה.** מעתה אסור לאדם ללמד את בנו אומנות בגין
 דכתיב **והגית בו יומם ולילה!** והתני רבי ישמעאל: **ובחרת
 בחיים** – זו אומנות! רבי בא בריה דרבי הווא, רבי הווא
 בשם רבי יוחנן, מפני המסורות. רבי אבהו בשם רבי יוחנן:
 מותר לאדם ללמד את בתו יוונית, מפני שהוא תכשיט לה. שמע

שְׁמֵעוֹן בַּר וֹדָה, אָמַר: בְּגִין דְּוּ בְּעָה מְלָפָה בְּנִתְיָהּ, הוּא תָּלִי לִיָּה
בְּרַבִּי יוֹחָנָן. יְבוֹא עָלַי אִם שְׁמַעְתִּיהָ מִרַבִּי יוֹחָנָן!

פִּיבוּד אָב וְאִם. רַבִּי אֲבָהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁאַלּוּ אֶת רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר: עַד הֵיכָן פִּיבוּד אָב וְאִם? אָמַר לְהֵן: וְלִי אַתֶּם שׁוֹאֲלִין?
לְכוּ וְשְׁאַלּוּ אֶת דְּמָה בֶּן נְתִינָה!

דְּמָה בֶּן נְתִינָה – רֵאשׁ פְּטֵרְבּוּלִי הָיָה. פֻּעַם אַחַת הִיָּתְהָ אִמּוֹ
מִסְטְרָתוֹ בְּפָנָי כָּל בּוּלִי שָׁלוֹ, וְנִפְל קוֹרְדִּקוֹן שָׁלָה מִיָּדָה, וְהוֹשִׁיט לָהּ
שָׁלָא תַצְטַעַר.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה: גּוֹי אֲשָׁקְלוּנִי הָיָה, וְרֵאשׁ פְּטֵרְבּוּלִי הָיָה. וְאָכַן
שְׁיִשֵּׁב אֲבִיו עָלֶיהָ – לֹא יֵשֵׁב עָלֶיהָ מִיָּמִיו. וְכִיּוֹן שְׁפַת אֲבִיו – עָשָׂה
אוֹתָהּ יִרְאָה שָׁלוֹ.

פֻּעַם אַחַת אֲבָדָה יִשְׁפָּה שָׁל בְּנִימָן. אָמְרוּ: מֵאֵן דְּאִית לִיָּה טָבָא
דְּכוּוֹתָהּ? אָמְרוּ, אִית לְדְמָה בֶּן נְתִינָה. אֲזִלוּן לְגַבִּיָּה, וּפְסְקוּ עַמִּיָּה
בְּמֵאָה דִינָר! סְלִיק בְּעֵי מִיָּתְהָ לְהוּ, וְאַשְׁפַּח אֲבוּתָה דְּמִידָּה. וְאִית
דְּאִמְרִין: מִפְּתַחָּה דְּתִיבוּתָּה תְּהוּ יִתִּיב גּוֹ אֲצַבְעֵתִיָּה דְּאֲבוּי. וְאִית
דְּמְרִין: רִיגְלִיָּה דְּאֲבוּתָּה תְּהוּת פְּשִׁטָּא עַל תִּיבוּתָּה. נְחַת לְגַבּוֹן:
אָמַר לוֹן: לֹא יְכִילִית מִיָּתוּתִיָּה לְכוּן! אָמְרוּ: דִּילְמָא דְּוּ בְּעֵי פְּרִיטִין

טובן. אסקונייה למאתים, אסקונייה לאלף. בין דאיתעיר אבותה מן
 שינתיה, סלק ואייתותיה לון. בעו מייתון ליה בפסיקוליה אחרייא,
 ולא קביל עלוי. אמר, מה אנא מוזבין לכון איקרא דאבהתי
 בפריטין? איני נהנה מפבוד אבותי פלוס! מה פרע ליה הקדוש
 ברוך הוא שבר? אמר רבי יוסי בי רבי בון: בו פליגה ילדה פרתו
 פרה אדומה ושקלו לו כל ישראל משקלה זהב ונטלוה.

אמר רבי שבתי:

[דף ג' ע"ב]

בתיב ומשפט ורב צדקה לא יענה. אין הקדוש ברוך הוא
 משהא מתן שכר של עושה מצות בגוים.

אמו של רבי טרפון ירדה לטייל לתוף חצרה בשבת, וחלף רבי
 טרפון והניח שתי ידיו תחת פרסותיה, והיתה מהלכת עליהן עד
 שהגיעה למיטתה. פעם אחת חלה, ונכנסו חכמים לבקרו. אמרה
 להן: התפללו על טרפון בני שהוא נוהג בי כבוד יותר מדאי.
 אמרו לה: מהו עבד ליה? ותניית להון עובדא. אמרו לה: אפילו
 עושה בן אלף אלפים, אדיין לחצי כבוד שאמרה תורה לא הגיע!

אמזו של רבי ישמעאל באה וקבלה עליו לרבתינו. אמרה להן: געורו בישמעאל בני שאינו נוהג פי בכבוד! באותה שעה נתפרקמו פניהם של רבתינו. אמרו: איפשר לית רבי ישמעאל נוהג בכבוד אבתיו? אמרו לה, מה עבד ליה? אמרה, כד נפק מבית וועדה אנא בעיא משוגה ריגלוי ומישתי מהן, ולא שביק לי. אמרו לו: הואיל והוא רצונה – הוא כבודה!

אמר רבי מנא: יאות אילין טחונינא אמרינן: כל בר נש ובר נש, זכותיה גו קופתיה! אימיה דרבי טרפון אמר לכון אכין, ואגיבניה אכין. אימיה דרבי ישמעאל אמר לון אכין, ואגיבניה אכין.

רבי זעירא תוה מצטער ואמר: הלואי תיה לי אבא ואימא, דאיקרניהון דנירת גן עדן. כד שמע אילין תרתין אולפניא, אמר: בריה רחמנא דלית לי לא אבא ואימא. לא ברבי טרפון תוה יכילנא עביד, ולא ברבי ישמעאל הוינא מקבלה עלי.

אמר רבי אבון: פטור אני מכבוד אב ואם. אמרו, כד עברית ליה אימיה – מית אבוי. כד ילדתיה – מיתת.

יש שהוא מאכיל את אביו פטומות – ויורש גיהנם. ויש שהוא כודנו ברחיים – ויורש גן עדן. כיצד מאכיל את אביו פטומות

וְיִזְרַשׁ גֵּיהֶנָם? חַד בַּר נֶשׁ הָוָה מֵיכִיל לְאַבּוּי תִּרְנַנְגוּלִים פְּטִימִין.
 חַד זְמַן אָמַר לִיהֵ אָבּוּי: בְּרִי, אֵילִין מְנָן לָדָּ? אָמַר לִיהֵ: סָבָא סָבָא
 אָכּוּל וְאֵדִישׁ, דְּכַלְבֵּיא אָכְלִין וּמְדֻשִּׁין. נִמְצָא מֵאָכִיל אֶת אָבּוּי
 פְּטוּמוֹת – וְיִזְרַשׁ גֵּיהֶנָם.

פִּיצַד פּוֹדְנוּ לְרִיתִים וְיִזְרַשׁ גֵּן עֵדֶן? חַד בַּר נֶשׁ הָוָה אֵיטְחִין
 בְּרִיתֵיא. אֶתְתַּ צְמוֹת לְטַחוּנֵיא, אָמַר לִיהֵ: אָבָא, עוּל טַחוּן
 תַּחְתִּי, אֵין מְטַת מְכַזֵּיא, טָב לִי אֲנָא וְלֹא אַתָּ. אֵין מְטוֹת מִיִּלְקִי,
 טָב לִי אֲנָא וְלֹא אַתָּ. נִמְצָא פּוֹדְנוּ בְּרִיתִים וְיִזְרַשׁ גֵּן עֵדֶן.

נֵאמַר: אִישׁ אָמוּ וְאָבּוּי תִירָאוּ. וְנֵאמַר: אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא
 וְאֵתוּ תַעֲבֹד. הַקִּישׁ מוֹרָא אָב וְאֵם לְמוֹרָא שְׁמַיִם.

נֵאמַר: כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ. וְנֵאמַר: כְּבֹד אֶת ה' מֵהוֹנֵךְ.
 הַקִּישׁ כִּיבוֹד אָב וְאֵם לְכְבוֹד הַמָּקוֹם.

נֵאמַר: וּמִקְלָל אָבּוּי וְאָמוּ מוֹת יוֹמַת. וְנֵאמַר: אִישׁ אִישׁ בִּי
 יִקְלָל אֱלֹהֵיוּ וְנִשְׂא חֲטָאוֹ. הַקִּישׁ קְלָלַת אָב וְאֵם לְקְלָלַת הַמָּקוֹם.
 אָבֵל אֵי אִיפְשֵׁר לֹמַר מִכָּה כְּלָפִי לְמַעְלָן. וְכֵן בְּדִין, מִפְּנֵי שֶׁשְׁלֶשְׁתָּן
 שׁוֹתֵפִין בּוּ.

אי זהו מורא? לא יושב במקומו, ולא מדבר במקומו, ולא סותר את דבריו. אי זה הוא כיבוד? מאכיל, ומשקה, מלביש, ומנעיל, מכניס, ומוציא.

מן דמאן? הונא בר חייא אמר: משל זקן. ואית דבעי מימר: משלו. לא בן אמר רבי אבהו בשם רבי יוסי בן חנינה: מניין אפילו אמר לו אביו השלף את הארנק לים שישמע לו? בההוא דאית ליה חורין, ובעושה הנחת רוחו של אביו.

אחד האיש ואחד האשה. אלא שהאיש – ספיקה בידו. והאשה – אין ספיקה בידה, מפני שיש רשות לאחרים עליה. נתארמלה או נתגרשה, כמי שהיא ספיקה בידה היא.

מילתיה דרבי חייא בר ווא אמר, תנא רבי יודן בן דורתי דרבי שמעון בן יוחי היא, דתני רבי שמעון בן יוחי אומר: גדול היא כיבוד אב ואם – שהעדיפו הקדוש ברוך הוא יותר מכיבודו.

נאמר כבוד את אביך ואת אמך, ונאמר כבוד את ה' מהונך. ממה את מכבד? משיתחנך. מפריש לקט שכחה ופיאה. מפריש תרומה, ומעשר ראשון, ומעשר שני, ומעשר עני, וחלה, ועושה

סופה ולולב, ושופר, ותפילין וציצית. ומאכיל את העניים ואת הרעבים, ומשקה את הצמאים. אם יש לך – את הויב בכל אלו. ואם אין לך – אין את הויב באחת מהן. אבל פשווא בא אצל פיבוד אב ואם, בין שיש לך הון בין שאין לך הון – כבד את אביך ואת אמך. ואפילו את מסבב על הפתחים!

רבי אחא בשם רבי אבא בר כהנא, כתיב: ארח חיים פן תפלו נעו מעגלתיה לא תדע. טילטל הקדוש ברוך הוא מתן שכרן של עושי מצות, כדי שיהיו עושין אותן באמונה.

רבי אחא בשם רבי יצחק: כתיב: מכל משמר נצר לבך בי ממונו תוצאות חיים. מכל מה שאמרו לך בתורה השמר, שאין אתה יודע מאי זה מהן יוצא לך חיים.

אמר רבי אבא בר כהנא: השוה הכתוב מצוה קלה שבקלות למצוה חמורה שבחמורות. מצוה קלה שבקלות – זה שילוח הקן. ומצוה חמורה שבחמורות – זה פיבוד אב ואם. ובשתיקה כתיב: והארכת ימים.

אמר רבי אבון: ומה אם דבר שהוא פריעת החוב – פתיב בו למען ייטב לך ולמען יאריכון ימיה, דבר שיש בו הפרוץ פים וסיפון נפשות – לא כל שכן.

[דף ד' ע"א]

אמר רבי לוי: והוא דרבה מינה, גדול הוא דבר שהוא בפריעת חוב מדבר שאינו בפריעת חוב.

תני, רבי שמעון בן יוחי אומר: בשם שמתן שכרן שנה – כד פורענותן שנה. מה טעם? עין תלעג לאב ותבו ליקחת אם – עין שהלעיגה על פיבוד אב ואם וכיזת על לא תקח אם על הבנים, יקרוה עורבי נחל – יבא עורב שהוא אכורי ויקרנה, ואל יהנה ממונה. ויאכלוה בני נשר – יבא נשר שהוא רחמן ויאכלנה ויהנה ממונה.

רבי יונתן ורבי ינאי הוו יתיבין, אתא חד בר נש ונשק ריגלוי דרבי יונתן. אמר ליה רבי ינאי, מה טיבו הוא שלים לך מן יומיו? אמר ליה: חד זמן אתא קבל לי על בריה דיזנוניה, ואמרית ליה: איזיל צור פנישתא עלוי ובזיתיה. אמר ליה: ולמה לא פפיתניה? אמר ליה, וכופין ליה? אמר ליה: ואדיין את לזו? חזר ביה רבי יונתן וקבעה שמועה מן שמייה.

אתא רבי יעקב בר אחא, רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: שכופין את הבן לזון את האב. אמר רבי יוסי בי רבי בון: הלואי הוון כל שמועתה ברירין לי בהדא שכופין את הבן לזון את האב.

וגמילות חסדים. דכתוב (משלי כא): **רדף צדקה וחסד ומצא חיים צדקה וכבוד – כבוד בעולם הזה, וחיים לעולם הבא.**

רבי שמואל בר רב יצחק הוה נסיב שיבשתיה והוה מקלם קומי פליא, והוה רבי זעירא חמי ליה ומיפטר מן קומוי, אמר: חמי לתדין סבא איך הוא מבחית לן. ובין דדמך – הוה תלת שעין קליו וברקין בעלמא. נפקת ברת קלא ואמרה: דמך רבי שמואל בר רב יצחק גמיל חסדיא, נפקין למיגמול ליה חסד, נחתת

אִישָׁתָא מִן שְׁמַיָא וְאִיתְעֵבִידת בְּעֵין שְׁבָשָׂא דְנֹר בֵּין עֲרָסָא
לְצִיבּוֹרָא, וְהוּן בְּרִייתָא אֲמַרִין: חַיֵּי דְדִין סָבָא דְקָמַת לִיה
שְׁבִשְׁתִּיה.

**וְהִבָּאת שְׁלוֹם בֵּין אָדָם לְחֵבְרֹו. בְּתִיב: סוּר מֵרַע וְעֵשֶׂה טוֹב
בְּקֹשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפָּהוּ. בְּקֹשִׁיהוּ בְּמִקּוּמָהּ, וְרַדְפָּהוּ בְּמִקּוּם אַחֵר.
אָמַר רַבִּי טְבִימָא: נֹאמַר רְדִיפָה רְדִיפָה. מַה רְדִיפָה שְׁנֹאמַר לְחֵלָן
– כְּבוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה וְחַיִּים לְעוֹלָם הַבָּא, אִף רְדִיפָה שְׁנֹאמְרָה בְּאֵן
– כְּבוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה וְחַיִּים לְעוֹלָם הַבָּא.**

**וְתִלְמוּד תּוֹרָה. רַבִּי בְּרַכְיָה וְרַבִּי חֵיָא דְכָפַר תְּחוּמִין. חַד אָמַר:
אֲפִילוּ כָּל הָעוֹלָם כּוֹלֵן – אֵינּוּ שְׂוָה אֲפִילוּ לְדָבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה!
וְחַד אָמַר: אֲפִילוּ כָּל מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה – אֵינֶן שְׂוֹת לְדָבָר אֶחָד
מִן הַתּוֹרָה. רַבִּי תַנְחוּמָה וְרַבִּי יוֹסִי בֶן זִמְרָא, חַד אָמַר בְּהִתְדָא,
וְחַד אָמַר בְּהִתְדָא.**

**רַבִּי אַבְבָּא אָבִי דְרַבִּי אַבְבָּא בַר מְרִי בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא: כְּתוּב אֶחָד
אוֹמַר: וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשְׁוּוּ בָהּ. וְכְתוּב אֶחָד אוֹמַר: וְכָל חֲפָצִיךְ**

לא ישוו בה. חפצים – אלו אבנים טובות ומרגליות. חפציה –
אלו דברי תורה, דכתיב: **כי באלה חפצתי נאם ה'.**

ארטבן שלח לרבינו הקדוש חד מרגלי טבא אטימיטון. אמר ליה:
שלח לי מילה דטבה דכוותה. שלח ליה חד מזוזת. אמר ליה, מה?
אנא שלחית לך מילה דלית לה טימי, ואת שלחת לי מילה דטבא
חד פולר! אמר ליה: חפציה וחפצי לא ישוו בה! ולא עוד, אלא
דאת שלחת לי מילה דאנא מנטר לה, ואנא שלחית לך מילה
דאת דמד לך והיא מנטרה לך, דכתיב: **בהתהלךך תנחה אתך.**

רבי מנא שמע בולחון מן תדין קריא: **כי לא דבר רק הוא מכם**
– זה תלמוד תורה. **כי הוא חייכם** – זה פיבוד אב ואם. **ובדבר**
הזה תאריכו ימים – זו גמילות חסדים. **על האדמה** – זה
הבאת שלום בין אדם לחבירו.

וכנגדן ארבעה דברים שהן נפרעין מן האדם בעולם הזה והקרן
קיימת לו לעולם הבא. ואלו הן: עבודה זרה, גילוי עריות,
ושפיכות דמים, ולשון הרע כנגד פולן.

עֲבוּדָה זָרָה מְנַיִן? הַכָּרַת תְּכַרַת הַנֶּפֶשׁ הִיא עֲוֹנָה בָּהּ. מִה
תִּלְמֹד לֹאמַר עֲוֹנָה בָּהּ? מִלְּמַד, שֶׁהַנֶּפֶשׁ נִכְרְתָה וְעֲוֹנָה עִמָּה.
וְכַתִּיב: אֲנִי חָטָא הָעַם הַזֶּה חָטָא גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי
זָהָב.

גִּילוי עֲרִיזוֹת מְנַיִן? וְאֵיךְ אַעֲשֶׂה הֲרָעָה הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי
לְאֱלֹהִים. שְׁפִיכוֹת דָּמִים מְנַיִן? וַיֹּאמֶר קִין אֵל ה' גְּדוֹל עֲוֹנִי
מִנְּשׂוֹא.

בְּשֶׁהוּא בָּא אֶצֶל לְשׁוֹן הָרַע מִהוּ אוֹמֵר? לֹא גְדוֹל, וְלֹא גְדוֹלָה,
וְלֹא הַגְּדוֹלָה, אֲלֵא גְדוֹלוֹת! יְכַרַת ה' כֹּל שְׁפָתַי חֲלָקוֹת לְשׁוֹן
מְדַבֶּרֶת גְּדוֹלוֹת.

כַּתִּיב וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה אֶל אָבִיהֶם. מִה אָמַר? רַבִּי
מֵאִיר וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי מֵאִיר אָמַר: תְּשׁוּדִין הֵן עַל
אֲבֵר מִן תַּחֲתֵי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִזְלֻלִין הֵן בְּכַנֵּי הַשְּׁפָחוֹת וְנוֹחֲגִין
בְּהֵן כַּעֲבָדִים. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: נוֹתְנִין הֵן עֵינֵיהֶן בְּכַנֵּי הָאָרֶץ.
אָמַר רַבִּי יוּדָה בֶּן פִּזִּי: פֶּלֶס וּמֵאֲזִנֵּי מִשְׁפָּט לֵה' מַעֲשֶׂהוּ

[דף ד' ע"ב]

כל אבני כיס. מה אומר? חשודין הן על אבר מן החי. אומר הקדוש ברוך הוא, כך אני מוכיח עליהן שהן שוחטין ואוכלין, וישחטו שעיר עזים ויטבילו את הכתנת בדם. מה אומר? מזולזלין הן בבני השפחות ונוהגין בהן כעבדים, לעבד נמכר יוסף. מה אומר? נותנין עיניהם בבנות הארץ, הא דוכא מתגריא לך ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף וגו'.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: זה שהוא אומר לשון הרע – אינו אומר עד שהוא כופר בעיקר. ומה טעמא? אשר אמרו ללשננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו.

כל העבירות – אדם הוטא בארץ, ואלו – הוטאין בשמים ובארץ. מה טעמא? שתי בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ. אומר רבי יצחק: בינו נא זאת שכחי אלוה פן אטרף ואין מציל. אומר רבי יהושע בן לוי: תשב באחיד תדבר, בכן אמד תתן דפי. מה פתיב תמן? ולרשע אמר אלהים, מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיד.

אֲזַהְרָה לְלִשׁוֹן הָרַע מִנִּיּוֹן? וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע.

אָמַר רַבִּי לָא, תַּנִּי רַבִּי וְשִׁמְעָאֵל: לֹא תִלְךְ רַבִּיל בְּעַמְךָ – זוֹ רַכִּילוּת לְשׁוֹן הָרַע. תַּנִּי רַבִּי נְחֻמֵּיה: שְׂלֵא תִהְיֵא פְּרוּכֵל תְּזַהַר מִמְּעִין דְּבַרְיוּ שְׁל זֶה לְזֶה, וְשְׁל זֶה לְזֶה.

אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא: בֵּא וּרְאֵה פְּמֹה קָשָׁה הוּא אָבָק לְשׁוֹן הָרַע, שְׂדַבְּרוּ הַפְּתוּבִים דְּבַרְי בְּדַאי בְּשִׁבִיל לְהַפְּטִיל שְׁלוֹם בֵּין אַבְרָהָם לְשָׂרָה. וְתַצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר אַחְרֵי בְּלַתִּי הִיְתָה לִי עֲדָנָה וְאֲדָנִי זְקֵן. וְיִלְאַבְרָהֶם אֵינֹו אֹמֵר בֶּן, אֵלְּא לְמָה זֶה צִחְקָה שָׂרָה לֵאמֹר הָאֵף אֲמָנָם אֵלֶּךְ וְאֲנִי זְקֵנָתִי. וְאֲדָנִי זְקֵן אֵין פְּתִיב כְּאֵן, אֵלְּא וְאֲנִי זְקֵנָתִי.

אָמַר רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בֵּא וּרְאֵה פְּמֹה קָשָׁה הוּא אָבָק לְשׁוֹן הָרַע, שְׂדַבְּרוּ הַפְּתוּבִים דְּבַרְי בְּדַאי בְּדִי לְהַפְּטִיל שְׁלוֹם בֵּין יוֹסֵף לְאֶחָיו. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב: וַיִּצְוֶה אֵל יוֹסֵף לֵאמֹר, אֲבִיךָ צִוָּה לְפָנָי מוֹתוֹ לֵאמֹר, כִּזֶּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אֲנָא שָׂא נָא וְגו', וְלֹא אֲשַׁפְּחֹן דְּפַקֵּד בְּלוֹם.

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: מותר לומר לשון הרע על בעלי מחלוקת. ומה טעם? ואני אבוא אחריך ומלאתי את דבריך.

רבי זעירא בעא קומי רבי יסא: מפני מה נהרג אדוניה בן חגית? מפני שתבע את אבישג השונמית? אמר ליה: עילא היו מבקשין להתיר דמן של בעלי מחלוקת.

בעון קומי רבי יוחנן: איזהו לשון הרע? האומר ויהודעו.

חנותה דביתנאי הוה לון צומות, והוה תמן חד מיתקרי בר חובין, ולא סלק. אמרי: מה אנן אכלין יומא דין? אמר חד: חובצין. אמרו, ייתי בר חביץ! אמר רבי יוחנן: זה אמר לשון הרע בחצנע.

בולוטיה דציפורין, הוה להון צומות, והוה תמן חד מתקרי יוחנן, ולא סלק. אמר חד לחד, לית אנן סלקין מבקרה לרבי יוחנן יומא דין? אמרין: ייתי יוחנן! אמר רבי שמעון בן לקיש: זה אמר לשון הרע בצדק.

אמר רבי אבא בר כהנא: דורו של דוד - בולן צדיקים היו, ועל ידי שהיה להן דילטורין - היו יוצאים במלחמה והיו נופלים. הוא שדוד אמר: נפשי בתוך לבאם אשכבה להטים. נפשי בתוך לבאם - זה אבנר ועמשא שהיו לבאים בתורה. אשכבה להטים - זה דואג ואחיתופל שהיו להוטין אחר לשון הרע. בני אדם שניהם חנית וחצים - אלו בעלי קעילה, דכתיב היסגרני בעלי קעילה בידו הירד שאול. ולשונם חרב חדה - אלו הזיפים, בבוא הזיפים ויאמרו לשאול.

באותה שעה אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבון העולמים, מה שכינתך לירד בארץ? סלק שכינתך מביניהון. תדא הוא דכתיב: רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך.

אבל דורו של אחאב עובדי עבודה זרה היו, ועל ידי שלא היה להן דילטוריא - היו יורדין למלחמה ונוצחין. הוא שעובדיהו אמר לאליהו: הלא הגד לאדני אשר עשיתי בהרג איזבל את נביאי ה' וגו' ואכלבלם לחם ומים. אם לחם למה מים? ואם מים למה לחם? אלא מלמד שהיו הפנים קשין לו להביא יותר מן

הלקחם. ואלהיו מכריז בראש הפרמל: אני נותרתי נביא לה' לבדי. וכל עמא ידעין ולא מפרסמין למלכא.

ולמה הוא קורא אותו "שלישי"? שהוא הורג שלשה. האומר, והמקבלו, וזה שנאמר עליו. ובימי שאול נהרגו ארבעה, דואג שאמר. שאול שקיבלו. אחימלך שנאמר עליו. ואבנר.

אבנר למה נהרג? רבי יהושע בן לוי ורבי שמעון בן לקיש ורבנן. רבי יהושע בן לוי אמר: על שעשה דמן של נערים שחוק. שנאמר: יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו ויאמר יואב יקמו.

וריש לקיש: על שהקדים שמו לשמו של דוד. הדא הוא דכתיב: וישלח אבנר מלאכים אל דוד תחתו לאמר למי ארץ. כתב, מן אבנר לדוד.

ורבנן אמרו: על שלא הניח לשאול להתפיים מן דוד. הדא הוא דכתיב: ואבי ראה גם ראה את בנה מעילך בדי. אמר ליה: מה את בעי מן גולגלוי דתדין? בסירה הוערת, וכיון שבאו למעגל, אמר ליה: הלא תענה אבנר,

שַׁבַּת קוֹדֶשׁ – ז' תַּמוּז

[דף ה' ע"א]

גָּבִי כָּנָף אָמַרְתָּ בְּסִירָה הוֹעֵרַת, חֲנִית וְצַפְחַת בְּסִירָה הוֹעֵרוּ?!

וַיֵּשׁ אֲזוּמָרִים: עַל יְדֵי שְׁהִיְתָה סְפִיקָה בְּיָדוֹ לְמַחֲוֹת כְּנוֹב עִיר
הַכְּתָנִים וְלֹא מִיַּחָה.

חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים עִם גְּחָלֵי רְתָמִים. כָּל כְּלֵי זֵוִיז – מַכִּין בְּמִקּוֹמָו,
וְזָה – מַכָּה מֵרַחֵק. כָּל הַגְּחָלִים כָּבוּ מִבְּחוּץ – כָּבוּ מִבְּפָנִים, וְאֵלוֹ
אֵף עַל פִּי שְׁכָבוּ מִבְּחוּץ – לֹא כָּבוּ מִבְּפָנִים. מַעֲשֵׂה כְּאֶחָד שְׁהִנִּית
גְּחָלִים בּוֹעֵרוֹת כְּחָג וּבָא וּמְצָאָן בּוֹעֵרוֹת בְּפֶסֶח.

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן: אֲזוּמָרִים לְנַחֵשׁ, מִפְּנֵי מַה אֶתָּה מְהַלְךְ?
וּלְשׁוֹנְךָ שׁוֹתֶת? אָמַר לוֹן, הִו גָּרַם לִי! מַה הַנְּיִיחָ לְךָ שְׁאֵת נוֹשֵׁךְ?
אֲרִיחָ מוֹרַף וְאוֹכֵל. זָאב מוֹרַף וְאוֹכֵל. אֵת מַה הַנְּיִיחָ יֵשׁ לְךָ? אָמַר
לְהֵן: אִם יֵשׁ הַנְּחָשׁ בְּלוֹא לְחָשׁ. אֵילוּלֵא אֵיתָאֵמַר לִי מִן שְׁמַיָּא

נבית, לא הוינא נבית. מפני מה את נושד אבר אחד וכל האיברים מרגישינן? אמר להן, ולי אתם שואלין? אמרו לבעל הלשון, שחוא אומר באן, והורג ברומי. אומר ברומי, והורג בסוריא. ומפני מה אתה מצוי בין הגדרות? אמר להן, אני פרצתי גדרו של עולם.

הזכות - יש להן קרן ויש לה פירות. עבירה, יש לה קרן ואין לה פירות. הזכות - יש לה קרן ויש לה פירות, שנאמר: אמרו צדיק **כי טוב כי פרי מעליהם יאכלו**. עבירה - יש לה קרן ואין לה פירות, שנאמר: **אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו**. מה אני מקיים ויאכלו מפרי דרכם? אלא כל עבירה שעשת פרי - יש לה פרי. ושלא עשת פרי - אין לה פרי.

מחשבה טובה - המקום מצרפה למעשה. מחשבה רעה - אין המקום מצרפה למעשה. מחשבה טובה המקום מצרפה למעשה, דכתיב: **אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו**. מחשבה רעה אין המקום מצרפה למעשה, **און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה'.**

הָדָא דְתִימָא – בְּיִשְׂרָאֵל. אָבֵל בְּגוּיִם – חִילוּפִין, מַחְשָׁבָה טוֹבָה –
אֵין תְּקֻדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשָׂה, מַחְשָׁבָה רָעָה – תְּקֻדָּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשָׂה. מַחְשָׁבָה טוֹבָה אֵין תְּקֻדָּשׁ מְצַרְפָּה,
דְּכַתִּיב: וְעַד מַעְלֵי שָׁמַיָא הוּא מְשַׁתְּדֵר לְהַצְלוּתָהּ. וְלֹא כַּתִּיב
לְשִׁיזְבִיָּה. מַחְשָׁבָה רָעָה – תְּקֻדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשָׂה,
מְקַטֵּל מַחֲמַס אַחִיד יַעֲקֹב. וְכִי תִרְגֹּו? אֵלֹא מְלַמֵּד שְׁחָשֵׁב עָלָיו
לְהוֹרְגוֹ, וְהַעֲלָה עָלָיו תְּפִלָּה בְּאֵילוֹ תִרְגֹּו.

תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: תְּרִי שְׁתִּיָּה אָדָם צַדִּיק גְּמוּר כֹּל יָמָיו,
וּבְאַחֲרֹנָה מָרַד – אֵיבֵד זָה כֹּל מַה שְּׁעָשָׂה כֹּל יָמָיו. מַה טַעֲמָ?
בְּשׁוֹב צַדִּיק מְצַדִּיקָתוֹ וְעָשָׂה עוֹל. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקוֹשׁ אָמַר:
וּבְתוֹקָא עַל הַרְאִשׁוֹנוֹת.

תְּרִי שְׁתִּיָּה אָדָם רָשָׁע גְּמוּר כֹּל יָמָיו, וּבְסוּף עָשָׂה תְּשׁוּבָה –
תְּקֻדָּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבֵּלוֹ. מַה טַעֲמָ? וּבְשׁוֹב רָשָׁע מְרַשְׁעָתוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְלֹא עוֹד, אֵלֹא כֹּל הַעֲבִירוֹת שְׁעָשָׂה – הֵן נִחְשְׁבִין
לוֹ כְּזָבִיּוֹת. מַה טַעֲמָ? מִרְ וְאַחֲלוֹת קְצִיעוֹת כֹּל בְּגֻדְתִּיךְ. כֹּל
בְּגִידוֹת שְׁבַגְדָּתְךָ בִּי – תְּרִי הֵן כְּמוֹר וְאַחֲלוֹת וְקְצִיעוֹת.

רובו זכויות ומיעוטו עבירות – נפרעין ממנו מיעוט עבירות קלות שעשה בעולם הזה, בשביל ליתן לו שכרו משלם לעתיד לבא. אבל רובו עבירות ומיעוטו זכויות – נותנין לו שכר מצות קלות שעשה בעולם הזה בשביל ליפרע ממנו משלם לעתיד לבוא. אבל הפורק עול והמיפר ברית, והמגלה פנים בתורה אף על פי שיש בידו מעשים טובים – נפרעים ממנו בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא.

עבודה זרה וגילוי עריות. רבי יונה ורבי יוסי: חד אמר בקלות. וחד אמר בחמורות. מה אנו קיימין? אם באותו שעשה תשובה – אין כל דבר עומד בפני כל בעלי תשובה. אלא כי אנו קיימין: באותו שלא עשה תשובה, ומת בייסורין.

תמן תנינן: אילו שאין להם חלק לעולם הבא, האומר אין תהיית מתים, ואין תורה מן השמים, ואפיקורוס. רבי עקיבא אומר: אף הקורא בספרים החזונים, וחלוש על המכה ואומר כל המחלה אשר שמתה במצרים לא אשים עליך בי אני ה' רפאך. אבא שאול אומר: אף ההוגה את השם באותיותיו. הוסיפו עליהן, הפורק עול והמיפר ברית והמגלה פנים בתורה, אין להן חלק

לְעוֹלָם הַבָּא. הַפּוֹרֵק עוֹל, זֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר יֵשׁ תּוֹרָה וְאֵינִי סוֹבֵלָהּ. הַמִּפְרֵ בְרִית, זֶה שֶׁהוּא מוֹשֵׁף לּוֹ עֲרָלָה. הַמַּגְלֶה פְּנִים בַּתּוֹרָה, זֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם. וְלֹא כִּבְרַתְנִיתָהּ הָאוֹמֵר אֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם! תִּנָּא רַבִּי חֲנַנְיָה עֲנִיתוּנִיא קוּמִי רַבִּי מִנָּא: זֶה שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה בְּפִרְהוּסִיא, כְּגוֹן יְהוֹקִים מְלֻדָּה יְהוּדָה וְחִבְרִיו.

רוּבוּ זְכוּיֹת - יוֹרֵשׁ בְּן עֵדֶן. רוּבוּ עֵבִירוֹת - יוֹרֵשׁ גֵּיהֶנֶם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֶּן חֲנַנְיָא: נוֹשֵׂא עוֹנוֹת - אֵין כְּתִיב כָּאן, אֵלָּא נוֹשֵׂא עוֹן. תְּקוּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חוֹטֵף לְשֹׁטֵר אֶחָד מִן הָעֵבִירוֹת, וְהַזְכוּיֹת מְכַרְעוֹת.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: וְלָךְ ה' חֶסֶד כִּי אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ כַּמַּעֲשֵׂהוּ. וְאֵי לִית לִיה - אַתָּה יְהִי מִן דִּידָךְ. הִיא דְעַתִּיהּ דְרַבִּי אֶלְעָזָר, דְרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: וְרַב חֶסֶד - מִפְּטָה כְּלַפֵּי חֶסֶד.

[דף ה' ע"ב]

רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר, רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּעֵי: צְדָקָה תַּעֲזֹר תָּם דְרָךְ, וְרִשְׁעָה תִסְלַף חֲטָאת (משלי יג, ח).

חֲטָאִים תִּרְדֹּף רַעָה וְאֵת צְדִיקִים יִשְׁלֵם טוֹב (משלי יג, כא). אִם
 לְלֹצִים הוּא יִלְיִץ וְלַעֲנָוִים יִתֵּן חֵן (משלי ג, לד). רַגְלֵי חֲסִידוֹ
 יִשְׁמַר וּרְשָׁעִים בַּחֲשָׁף יִדְמוּ (שמואל-א ב, ט). כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ
 וּכְסִילִים יִמְרִים קָלוֹן (משלי ג, לה).

וּסְיֻגֵינּוּ סְיֻגָה וְתִרְעִינּוּ תִרְעֵהָ? רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר
 רַב יִצְחָק: שׁוֹמֵר אָדָם אֵת עֲצָמוֹ מִן הַעֲבִירָה פֶּעַם רֵאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה
 וּשְׁלִישִׁית – מִיִּפְּנֵי וְאֵילָף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁמְּרוֹ. מַה טַּעַם? הֲזֵן
 כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל אֵל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עִם גָּבֵר. אָמַר רַבִּי זְעִירָא:
 וּבִלְחֹד דְּלֹא יִתִּיב לֵיהּ. מַה טַּעַם? וְהַחוּט הַמְּשׁוּלָּשׁ לֹא לְעוֹלָם
 יִנְתַּק אִין כְּתִיב כְּאֵן, אֵלֹא לֹא בְּמַהֲרָה יִנְתַּק, אִין מְטַרְחָת עָלוּי,
 מִיפְּסָק הוּא!

רַבִּי חוּנָא בְּשֵׁם רַבִּי אֲבָהוּ: הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא – אִין לְפָנָיו שְׂכָחָה,
 הָא בְּשָׁבִיל יִשְׂרָאֵל – נַעֲשֶׂה שׁוֹכְחֵן. מַה טַּעַם? נוֹשֵׂא עוֹן כְּתִיב.
 וְכֵן דָּוִד הוּא אוֹמֵר: נִשְׂאֵת עוֹן עַמֶּךָ בְּסִית כָּל חַטָּאתָם סְלָה.

הַלְקָה ב'

מתני' אין פּוֹחֲתִין לַפִּיָּאָה מִשְׁשִׁיִּים. אַף עַל פִּי שְׁאָמְרוּ: אִין לַפִּיָּאָה שְׁעוּר – הַבֵּל לְפִי גוֹדֵל הַשְּׁדָה, וּלְפִי הָעֲנִיִּים, וּלְפִי הָעֲנָוָה.

גמרא תני: אין אומרים לוֹ הֵבֵא גְמָלִים וְטַעוֹן. מִתְנִיתָא – בְּיָתֵר מִפְּשִׁיעוּר. אֲבָל בְּפִשְׁעוּר – אומרים לוֹ: הֵבֵא גְמָלִים וְטַעוֹן.

שְׁדָהוּ מְרוּבָה וְעֲנִיִּים מוּעָטִין – נוֹתֵן לְפִי שְׁדָהוּ. שְׁדָהוּ מְעוּטָה וְעֲנִיִּים מְרוּבִין – נוֹתֵן לְפִי הָעֲנִיִּים. רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּרַשׁ שְׁנֵי דְבָרִים לְקַלּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. שְׁדָהוּ מְרוּבָה וְעֲנִיִּים מוּעָטִין – נוֹתֵן לְפִי הָעֲנִיִּים. שְׁדָהוּ מְעוּטָה וְעֲנִיִּים מְרוּבִין – נוֹתֵן לְפִי שְׁדָהוּ. מִתְנִיתָא לֹא אָמַר בֶּן, אֲלָא הַבֵּל לְפִי גוֹדֵל הַשְּׁדָה וּלְפִי הָעֲנִיִּים וּלְפִי הָעֲנָוָה.

הַלְקָה ג'

מתני' נוֹתֵנִין פִּיָּאָה מִתְחִילַת הַשְּׁדָה וּמֵאַמְצָעָהּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: וּבְלֶבֶד שְׁיִתֵּן בְּסוּף פְּשִׁיעוּר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם שְׁיִיר קָלַח אֶחָד – סוּמָךְ לוֹ מִשּׁוּם פִּיָּאָה.

